

Suriye’de hiçbir ülkenin açık askeri işgali söz konusu değildir. Bu nedenle topraklarının yaklaşık yüzde 70’inde denetim sağlayamayan Suriye devleti “bağımsız bir devlet”miş gibi davranabilmektedir. Ciddiye alan yoktur, ayrı konu...

Suriye’de en fazla askeri varlığı olan ülke İran’dır. İran askerlerinin yanı sıra sayısı bilinmeyen İran generalleri de burada bulunmaktadır. Suriye ekonomik ve askeri olarak neredeyse İran tarafından yönetilmektedir. Suriye yönetiminde İran’ın artan etkisinden rahatsız olan bazı etkili kişilerin tasfiye edildikleri İngilizce basında çıkan haberler arasındadır. Suriye’deki muhabirlerine referans vermelerine rağmen ne derece doğru olduklarını bilmiyorum; en azından belirli oranda doğru olabilirler.

Hizbullah da Suriye ordusuyla birlikte ülkedeki savaşta yerini almış bulunuyor. Son olarak Suriye-Lübnan sınırında orduyla birlikte büyük bir operasyon yaptıkları haberi basında yer aldı.

Hizbullah, İran’ın onayı olmadan Suriye’deki savaşta yer almazdı.

İran’ın yoğun askeri –ve ekonomik- desteğinin yönetim düzeyinde sonuçları olması kaçınılmazdır.

Burada şu sorulabilir:

Suriye’de Esad rejiminin kesin olarak kaybetmesi bölgede en fazla İran’ı etkileyecektir. Savaş uzadıkça İran bu savaşa daha fazla girmek zorunda kalacaktır ve geçtiğimiz dört yılda da böyle olmuştur.

Buna rağmen neden İran için değil de Türkiye için Suriye’nin Vietnamlaşması tehlikesinden söz edilmektedir?

Esad kesin olarak kazanırsa, bu durum Türkiye'deki yönetim için kötü olur ama İran'ın kaybetmesi örneğinde olduğu kadar büyük bir felaket olmaz.

Suriye, İran ve Lübnan'daki Hizbullah için Türkiye için olduğundan daha önemlidir.

Esad'ın kesin olarak kaybetmesi, İran'ın bölgede yalnızlaşması anlamına gelir.

Bu noktaya dikkat etmek gerekir. Suriye'deki savaş daha yıllarca sürecektir gibi görünüyor ve şu veya bu şekilde sone erdiğinde Vietnam olmak tehlikesi öncelikle Türkiye için değil, İran için söz konusudur.

Suriye'deki savaş herhangi bir bitme belirtisi göstermiyor. Bazen Esad ve Hizbullah askeri başarı kazanıyor bazen EI Nusra bazen da İD...

Türkiye, İran ve Esad yönetimi savaşın bitmesini –kendi lehlerine bitmesini- isterken, ABD ve İsrail savaşın sürmesinden yanadır.

Neden yanadır? Önce ABD'nin durumunu ele alalım:

Politikada önemli bir hamle yapıldığı zaman bunun bütün sonuçları genellikle hesaplanmaz ya da hesaplanamaz. ABD'nin Irak işgali bölgede en fazla İran'a yaradı. Irak nüfusunun çoğunluğu Şiidir ve bunlar üzerinde de İran'ın etkisi vardır. Irak'ta yönetim Şiilerin eline geçince, mezhepler arasında her zaman görüldüğü gibi, yılların ezilmişliğinin acısını Sünnilerden çıkarmaya başladılar. İD'nin oluşması ve güçlenmesinde Saddam zamanındaki ordunun Sünni subaylarının önemli yeri bulunuyor. ABD, bu nedenle İD'nin fazla zayıflamasını istemez. Fazla güçlenerek bölgeyi büyük oranda ele geçirmesini de istemez.

Kobani örneğinde bunu görebilmek mümkündür. ABD sonuna kadar bekledi ve kentin düşmesine saatler kala müdahale ederek bombardımana başladı. Ama bombardımanı sürdürmedi, azalttı ve bazen da durdurdu. O kadar ki, emperyalizme karşı savaştığını iddia

eden Esad yönetimi ABD'nin Suriye topraklarındaki İD güçlerini yeterince bombalamadığını belirtecekti.

Burası Ortadoğu, garipliğin her çeşidi bulunur!

ABD, şimdilik, İD'nin hem İran'a hem de Esad'a karşı bir güç olarak kalmasından yanadır, ama gücünün belirli bir sınırı aşmaması şartıyla...

İsrail de savaşın sürmesinden yanadır. İsrail, Esad'ın devrilmesini istemiyor çünkü yerine geçecek güçler İsrail'i yok etmek istediklerini açıkça ilan etmişlerdir. Bu nedenle İsrail için en iyi gelişme herkesin savaşa devam etmesidir. Hizbullah da savaşa karışsın, kayıp versin ve böylece de zayıflasın...

Suriye savaşın sürdüğü dört yıl boyunca demografik yapısı önemli oranda değişmiş bir ülkedir. Savaştan önce nüfusu 23 milyondur. İki milyondan fazla Suriyeli Türkiye'ye göç etti, bir o kadarı da Lübnan ve Ürdün'e gitti. Avrupa ülkelerine gidenler de var ama sayıları fazla değildir.

Savaşta ölenler 260 bin kişi civarındadır.

Gelecekte bir şekilde savaş sona ererse Lübnan ve Ürdün'e gidenlerin geri dönecekleri söylenebilir, ama Türkiye'dekiler büyük oranda geri dönmeyecektir.

Bunun başlıca iki nedeni bulunuyor: hangi ülkeye geri dönecekler? Suriye'nin altyapısı büyük oranda yıkılmış durumdadır ve ikinci olarak da Türkiye, bütün eksikliklerine rağmen Suriye'den hem daha demokratik hem de yaklaşık yirmi yıl ileride bir ülkedir. Türkiye'ye gelen Suriyelilerin önemli bölümün birkaç yıl içinde asimile olacakları söylenebilir. En ucuz işgücü olarak piyasaya girmiş durumdadırlar ve bir bölümü de vatandaş yapılacaktır.

AKP'nin ileride bu kitleyi ve onların Suriye'de mutlaka bulunan akrabalarını Esad'a karşı bir şekilde kullanmaya yöneleceği pekala düşünülebilir.

Suriye'nin Türkiye'nin Vietnam'ı olabileceğini söyleyenlerin vurguladığı son tehlikeye geliyoruz. Bu ülkede savaşı ve Türkiye'nin desteğine sahip olan militan Selefilere bir bölümü ülkeye gelip yerleşebilir ve değişik eylemler yapabilir.

Evet, böyle bir tehlike vardır. Vardır ama boyutu nedir?

Benzer bir tehlike Batı ülkeleri için en fazla Fransa açısından söz konusudur. Paris çevresinde Arap asıllı Fransız gençlerinin oturduğu, işsizliğin yüksek ve dinci akımların yaygın olduğu küçük kentler vardır. Buralar şeriatçılığın değişik akımlarının gelişme alanlarıdır.

Bu kişiler Yemen veya başka bir ülkeye gidip, askeri eğitim görüp, geri dönüp Charlie Hebdo örneğinde olduğu gibi eylem yapabilirler. Ne ki, bu tür eylemlerle Fransa'nın Müslümanlaştırılması mümkün olmadığı gibi, tersine Müslümanlara karşı kısıtlayıcı önlemlerin gündeme gelmesi daha büyük ihtimaldir.

Türkiye için Selefi/Vahabi sayısı daha fazladır. Bunlar Alevilere, Hristiyanlara ve Sünniliğin diğer kesimlerine karşı eylem yapma potansiyeline sahiptir. Sahiptir ama bunlar ülkedeki düzeni islamcı yönde güçlü olarak etkileyebilecek potansiyelden uzaktır. Kaldı ki, karşılarında sesi iyi çıkan ve gittikçe örgütlenen başka bir cephe daha bulunacaktır. Bu cephe sadece HDP'de varolanlar değildir, daha geniştir.

Selefilere Sünniliğin diğer kesimlerine de karşı oldukları düşünülürse, ses çıkaran eylem yapmanın ötesinde toplumu değiştirici önemli etkilerinin bulunması söz konusu olamaz.

Suriye'nin Vietnamlaşması acele yapılan bir tespittir. Evet, AKP'nin Suriye politikası başarılı olmamıştır; ama yenilgiden söz etmek de erkendir. Esad rejimi bir daha asla eskisi gibi olamayacak kadar yıpranmıştır. Esad kalmış ama Suriye gitmiştir. Güçleri olsaydı ülkenin yüzde 70'inde denetim kuramayacak duruma düşmez, askeri olarak İran ve Hizbullah'a muhtaç olmazlardı. Türkiye bu savaşta halen önemli bir aktördür.

Savaşı AKP karşıtı perspektiften ya da Alevice bakarak analiz ederseniz, bazı doğruları söylemekle birlikte abartılı sonuçlara varırsınız.

Bu abartılı değerlendirmenin bir başka örneğini Rojava konusunda görmüştük. Kürtler bu bölgede özerkliklerini kazandılar ama Rojava yaşam modelinin –yapılan onca propagandaya rağmen- Ortadoğu’da yayılmasının söz konusu olmadığı da şimdiye kadar görüldü. Bir örnek, onu başka bölgelere taşıyacak, orada hayata geçirecek, kısaca yayabilecek güçler varsa yayılır. Arapların birbiriyle savaşıyan bileşenlerinin arasında böyle güçler bulunmuyor. Kürtlerin bir başka kesimi, Barzani de Rojava yaşam modeline karşıdır.

Rojava’nın konsolide olması, bulunduğu alanı savunabilmesi şimdilik ulaşılabilecek en iyi düzey olarak görünüyor.

Analiz yaparken istekleri gerçeklerin yerine koymamak gerekir. Unutulmamalıdır ki, varolanı değiştirebilmek ancak onun iyi kavranmasıyla mümkündür. İsteklerinizin bir bölümünü bile gerçeklerin yerine koyarsanız, onu değiştirme imkanınızı da ortadan kaldırırsınız.